ASPECTE ALE EXPRESIVITĂŢII ARGOULUI ÎN NUVELELE REBRENIENE *CULCUŞUL* ŞI *GOLANII*

Aspects of Slang Expresiveness in Rebreanu's Novellas "Culcuşul" and "Golanii"

Rodica ROMAN, Assistant Professor Ph.D.,
"Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The purpose of this article is to render the way Liviu Rebreanu manages to fructify the stylistic potential of the slang in two of his short stories The Bed/Culcuşul and The Vagabonds /Golanii. Linguistically, the slang is represented by proper slang words, by words and phrases with slang purpose and by interjections and imprecations with slang expressiveness. This conventional language can be found at the communication level of the characters and of the writing, as both the portraits and the descriptions are depicted in the same manner. By the means of the slang elements he uses, the writer expresses the particularities of his own social class portrayed and he proves that they represent means of artistic expression.

Keywords: slang, expressiveness, short story, outskirts, language.

Termenii şi expresiile argotice se constituie într-un fenomen de limbă având cauze sociale şi un caracter aparte. În accepţiunea comună argoul reprezintă un aspect specific limbajului unor categorii de vorbitori aflaţi, social şi intelectual, pe treapta de jos a existenţei. El este modul particular de exprimare prin care individul şi comunitatea căreia îi aparţine urmăresc să se distingă de toţi ceilalţi vorbitori ai societăţii folosind „un limbaj special"[1]. Orice deviere de la normele sociale se transmite şi limbajului; vizând originalitatea în exprimare, utilizatorul unei limbi îşi ia libertatea de a crea noi termeni prin îmbinarea sau utilizarea incorectă, conotativă a altora aparţinând limbajului comun sau altor clase ale limbii: regionalisme, neologisme, arhaisme etc. Acest fenomen nu face decât să redea o viziune particulară asupra realităţii şi a mediului.

Trebuie să facem deosebirea necesară între argoul ca fenomen de limbă în vorbirea uzuală şi argoul ca element al limbajului şi expresivităţii artistice dintr-o operă literară.

În textul literar argoul are o finalitate stilistică. Termenii argotici sunt construiţi în principal prin origine (limbajul periferiei mult mai pitoresc în raport cu limba literară a scriitorului), prin deviere de la o temă a unui cuvânt ce se încadrează în prima sursă, prin schimbarea sensului - mai ales a unor cuvinte din fondul activ al vocabularului, dar şi a unor cuvinte vechi (fondul pasiv al lexicului). Limbajul argotic din opera literară exprimă fizionomia unei categorii socio-culturale de joasă extracţie sau împinsă de anumite cauze spre periferia societăţii.

Proza realistă reprezintă cel mai favorabil prilej în care stilul argotic să devină pe lângă element estetic şi un document de epocă. În acest sens analizăm două proze rebreniene[2] în care urmărim elementul argotic ca reflecţie a mediului şi a colectivităţii în limbă şi ca suport de construcţie a subiectului şi a personajului literar.

[1] Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1975, p.307

[2] Elemente de argou apar, mai rar, şi în alte nuvele ale lui Rebreanu (de exemplu, în nuvela *Catastrofa*, termenul argotic militar *căţea* = mitralieră), dar acestea nu fac obiectul analizei noastre.

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

Cele două nuvele supuse analizei, *Culcuşul* şi *Golanii*[3], îşi iau subiectul din lumea hoţilor, a tâlharilor şi a prostituatelor. Subiectele abordate sunt simple şi originale. Cu aceste două proze Rebreanu înfăţişează o lume nouă, alta decât cea a satului sau a oraşului, cu care cititorii erau obişnuiţi. Scriitorul surprinde realitatea periferiei, reliefând viaţa cu aspectele întreţinute de mizeria, sărăcia acestui mediu, explorat de foarte puţini autori români înainte de Rebreanu. Nuvelele sunt apreciate de unii critici, în timp ce alţii le desconsideră. M. Dragomirescu[4] le numeşte capodopere, apreciind „pitorescul lumii zugrăvite", „spiritul de observaţie", „energia decepţiei" şi mai cu seamă „originalitatea limbii", Al. Piru[5] consideră *Culcuşul* şi *Golanii* ca fiind cele mai personale nuvele ale lui Rebreanu din prima sa etapă de creaţie, iar N. Iorga[6] neagă orice valoare a lor. Liviu Papadima remarcă faptul că, prin tematica şi stilul nuvelelor *Culcuşul* şi *Golanii*, Rebreanu face un pas important pe „drumul maturizării creaţiei epice"[7].

Aceste două nuvele sunt scrise în anul 1910, perioadă în care scriitorul este arestat şi extrădat de către autorităţile româneşti, la cererea guvernului austro-ungar şi întemniţat la Văcăreşti şi Gyula timp de 6 luni. Subiectul nuvelelor este inspirat de oameni şi întâmplări întâlnite cu acest prilej, precum şi de opera lui Gorki din care Rebreanu traduce în perioada detenţiei sale (*Vagabonzii, Douăzeci şi şase şi una*, *Malva*).

Considerând că în elaborarea acestor texte prima intenţie a scriitorului este de a reda cât mai exact mediul social descris şi numai apoi de a elabora structuri estetice, încercăm să surprindem modul în care acesta a reuşit să valorifice potenţialul stilistic al argoului.

Titlurile însele sunt sugestive în acest sens; *Golanii,* termen ales de scriitor pentru a desemna breasla oamenilor fără ocupaţie, certaţi cu morala şi legile societăţii, este figura de stil (sinecdocă) ce constituie o sinteză a mediului periferic descris. *Culcuşul*, privit din aceeaşi perspectivă, este termenul care arată locul în care „golanii" trăiesc protejaţi de regulile societăţii.

Numele personajelor - Didina, Cântăreanu, Bambaloi, Neneciu (*Culcuşul*) şi Margareta (nume de floare, folosit ironic), Gonea Bobocel, Aristică, Teacă (*Golanii*) - se constituie în tot atâtea antroponime intrinseci lumii evocate.

În cele două povestiri ale lui Rebreanu argoul se materializează lingvistic prin cuvinte propriu-zis argotice, prin cuvinte şi sintagme cu finalitate argotică şi prin interjecţii şi imprecaţii cu expresivitate argotică. Constatăm de asemenea că în cele două naraţiuni acest limbaj convenţional se regăseşte atât la nivelul comunicaţional al personajelor, cât şi la nivelul scriiturii, putând afirma că atât portretele, cât şi descrierile sunt realizate în aceeaşi manieră.

[3] Pentru analiza textelor a fost folosit volumul II din *Liviu Rebreanu. Opere*, ediţia îngrijită de Niculae Gheran şi Nicolae Liu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968, pp.21-55.

[4] Apud. Liviu Rebreanu, *Golanii. Nuvele şi schiţe*, Antologie, postfaţă şi cronologie de Niculae Gheran, Bucureşti, Editura Albatros, 1984, p.386

[5] Alexandru Piru, *Liviu Rebreanu*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1965, p.33

[6] Nicolae Iorga, *Istoria literaturii româneşti contemporane*, II, *În căutarea fondului* (1934), Ediţie îngrijită, note şi indici de Rodica Rotaru, Bucureşti, Editura Minerva, 1985, p.311

[7] Liviu Papadima, *Rebreanu versus Rebreanu*, în *Liviu Rebreanu după un veac*, coordonator Mircea Zaciu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985, pp.156-157

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

În limbajul argotic e importantă nu atât forma, cât sensul termenilor, existenţa şi funcţionalitatea termenului argotic fiind dependente de context[8]. Termenii consideraţi argotici în sine, scoşi din context, rupţi de referent îşi diminuează până la pierdere puterea expresivă.

Din vocabularul activ al personajelor reţinem substantive, multe folosite în cazul vocativ, precum: *pungaşule*/*pungăşoaică*, *hoţule*, *golane*, *candriule*, *tăticule*, *babaroasa*, *gologanii*, *parale*, *găinarule*, *ţoapă*, *învârteală*, *măiculiţă*, *cotarlă*, etc. Acestea capătă sensuri şi valori noi în contextul în care sunt folosite, funcţia lor estetică fiind astfel asigurată. Liviu Rebreanu doreşte să obţină un mai mare grad de expresivitate folosind procedeul derivării sinonimice. Termenii argotici aparţinând aceleiaşi serii sinonimice au conotaţii diferite, autorul alegând fiecare termen în funcţie de forma sa, dar şi de posibilitatea de a-l adapta ideii exprimate. Astfel pentru „bani" foloseşte: *gologani*, *parale*, *părăluţe*, *piesă*; pentru „a fura": *a ciupi*, *a şterpeli*, *a învârti*, *a umfla*; pentru „persoană certată cu legea": *golan*, *pungaş*, *şmecher*, *hoţ*, *găinar*, *tătic, borfaş, ştrengăriţă*.

Verbul – ca element argotic propriu-zis sau ca element care dobândeşte sens argotic în context – aduce un plus de energie frazei: *a ciupi* (a bate), *a hali* (a mânca), *a se înfunda* (a se îndopa), *a şterpeli* (a fura), etc. (*Culcuşul*); *a gogoli* (a alinta); *a ciocăni* (a rupe); *a se zborşi* (a se răsti), etc. (*Golanii*). Nu atât pentru a evita repetiţia lui *a zice* şi *a spune*, ci mai ales pentru a da pasajelor un caracter cât mai expresiv şi mai exact, scriitorul alege multe sinonime sau locuţiuni sinonimice care se încadrează în nota argotică a textului: *a clămpăni*, *a mugi*, *a blodogori*, *a cârti*, *a bate din clanţă*, etc. (*Culcuşul*); *a ţiui*, *a duhni scurt*, *a ţivli*, *a crâşni*, *a lihăi*, *a se răpşti*, etc. (*Golanii*).

Expresiile argotice, care dau o tentă ironică sau comică ideii exprimate, sunt obţinute prin combinarea sau substituirea de cuvinte, verbul fiind elementul principal în construirea acestora: „se sculă friptă", „îmi ciopârţesc ciolanele", etc. (*Culcuşul*); „ciupeşte-mi carnea", „a trage clapa", „mi-a cârpit o palmă", „umbla cu fasoane", etc. (*Golanii*).

Una din caracteristicile principale ale argoului din textul literar este caracterul oral. De aceea, în exprimarea argotică a personajelor un rol deosebit îl au morfemele suprasegmentale (accentul şi intonaţia) marcate în text prin semnele de punctuaţie: „Dar bine, bre, de ce să mă părăsească ea pe mine, de ce? Huohoho!... Şi tot mai are obraz să mă mintă ca pe un gogoman! N-am văzut-o eu alaltăieri cu Aristică? Dar ea nu, că era un fraier ... [...] Iar de atunci fasoane şi mofturi şi eu nu mai îndrăznesc să-i fac nimic, căci sunt laş ca o ţoapă... Mă face de râsul mahalalei, şmecherii o să-şi bată joc de mine..." (*Golanii*), procedeele fonetice (dublarea sau triplarea sunetelor): *Uuh...* (*Golanii*); *Aaaoh!; Iii...* (*Culcuşul*), precum şi exprimările eliptice, dar inteligibile: „Trăiţi, băieţi! zise el cu glas răguşit..." (*Culcuşul*); „Parol? strigă Aristică..." (*Golanii*).

Prin folosirea termenilor argotici specifici, expresivitatea nu numai că se menţine, dar chiar câştigă în consistenţă, prezentând avantajul noutăţii. Spre exemplificare prezentăm un dialog din *Culcuşul*:

[8] Mioriţa Baciu Got, *Argoul românesc. Expresivitate şi abatere de la normă*, Bucureşti, Editura Corint, 2006, p.52

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

Discuţia între infractori:	Interpretarea dialogului infractorilor:
- „Făcuşi vreo învârteală? [întrebă Cântăreanu].	- Ai câştigat ceva?
- Am umflat cinci franci ş-o băncuţă de la un ţăran pe Calea Moşilor.	- Am furat cinci franci şi o băncuţă de la un ţăran pe Calea Moşilor.
- Dormea? întrebă atunci Didina cu gura plină.	- Nu era atent? întrebă atunci Didina cu gura plină.
- L-am întors! sfârşi scurt Bambaloi...”	• I-am distras atenţia! sfârşi scurt Bambaloi...

Elementele argotice folosite de scriitor sunt în mod firesc şi necesar integrate în text, fapt ce oferă conotaţii sociale şi emoţionale puternice. Înlocuind termenii/sintagmele argotice cu echivalentul aparţinând stilului comun nu pierdem mesajul sub raport lingvistic, dar nu putem spune acelaşi lucru raportându-ne la expresivitatea textului[9].

Frecvente sunt şi interjecţiile, categorie lexicală specifică limbajului oral, care ajută la caracterizarea lumii de la periferia societăţii: *aoleu, uf, huohoho, bre, of* (*Golanii*) sau *fă, ei, ai, sssst!, aoleu şi aoleu, o, ptiu* (*Culcuşul*). Mai amintim interjecţiile ca expresii lingvistice ce însoţesc diferite gesturi umane, expresii proprii lumii amintite mai sus: „Cărel, cărel...”, „Na!” (*Culcuşul*) sau „Ha?”, „Ce! În viaţă trebuie să fii deştept...” (*Golanii*).

Construcţiilor propriu-zis argotice li se alătură şi alte elemente având aceeaşi finalitate. Astfel, în cele două texte sunt prezenţi termeni populari şi regionali perfect integraţi în atmosfera argotică degajată de cele două naraţiuni: *ţeastă, zalhana, să mă fac zgulici, nu mai cârti, se răpşti, a schilodi*, Margareta *ciusmuluia, să auză, să vază* (fonetisme popular regionale), etc. (*Golanii*); *grămăjuie, ciolane, duşcă, gârliciul, căpăţâna* Didinei, *brujii de humă*, pâine *cârcălită* de unsori, mezeluri *scofâlcite*, rămăşiţe *cigălite, hopuros, gălbejite, zgâit, fosăia, cihăi, cotrobăi, să molfăiască* etc. (*Culcuşul*).

În *Golanii* cronotopul citadin nu rămâne în stadiu de sugestie ca în *Culcuşul*, ci se materializează în clădiri, străzi, magazine, berărie, oameni. Prin urmare, nu surprinde deloc deschiderea relativ liberă către termeni lexicali aparţinând diferitelor registre ale limbii (argou, jargon, neologism...): *fraierii, carmin, fasoane, mofturi, joben, pălărie-beretă, randevu, pudră, cearcăne, bonsoar, bonjur, maşer, cabazlâc, cadenţat, nostimă, a tortura* etc. Scriitorul a utilizat aceste lexeme cu intenţia de a reda cât mai fidel secvenţe din viaţa proxeneţilor şi a prostituatelor, categorii socio-morale specifice universului citadin. De multe ori aceşti termeni potenţează nota expresivă a textului, conferindu-i acestuia valoare ironică sau comică: „- Dă piesa, taică, dă piesa, c-aici te zdrobesc, iac-aici, în clipa asta!... Dă-o-ncoace! Ş-acu du-te, maşer, şi-ţi vezi de treabă, că te deşăl, te schilodesc, te...”.

În context, verbe şi locuţiuni verbale aparţinând limbajului comun primesc un sens argotic şi, în acest fel, imaginile creionate par mult mai vii, mai sugestive receptorului: „am umflat”, „l-am întors”, „ciupeşte-mi carnea”, „ţine-ţi clanţa că o să te fac să-ţi înghiţi măselele”, etc. (*Culcuşul*); „au să te soarbe” (fraierii), „să ciocănească ciolanele”, etc. (*Golanii*).

[9] *Ibidem*, p.56

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

Nu de puţine ori întâlnim sintagme şi propoziţii care redau gesturi, poziţii ale corpului prezentate într-un ton argotic: Bambaloi se lungi „cu burta în sus”, „nu se mai auzea decât clănţănitul dinţilor şi plescăitul buzelor celor ce mâncau”, etc. (*Culcuşul*); „Tăticule! Tăticule! ţiui Margareta, lovindu-se repede cu palmele peste piept...”, etc. (*Golanii*).

În limbajul argotic, elementul afectiv (dispreţ, frică, ură, nemulţumire, respingere, teribilism) joacă un rol important în raport cu alte aspecte extraestetice. Lumea hoţilor şi a prostituatelor îşi are legile ei nescrise; aici ameninţarea, tandreţea, vulgaritatea, durerea, înşelăciunea merg mână în mână. Astfel imprecaţia sub forma ameninţării şi blestemului este în mediul ei natural. Observăm că în majoritatea exemplelor întâlnite în aceste proze rebreniene imprecaţiile sunt construite în jurul unui verb conjugat la modul condiţional-optativ, formă populară, dar care are valoare imperativă: „Cântăreanu, ars până în suflet de necaz [că pierde la *babaroasa* şi Didina nu vrea să-i dea bani], blestema ca o babă rea de gură şi se bătea cu pumnii în cap: - Uf, *trăsnire-ar Dumnezeu toate femeile*... [...] Cât muncesc eu şi mă trudesc pentru dânsa, *fire-ar a dracului*, şi ea tot îmi cobeşte a rău...” (*Culcuşul*).

În multe situaţii, blestemul nu e văzut ca o dojană, ci ca un „antiblestem”[10], ca un reproş amabil, prin care se invocă forţe ale binelui, ce trebuie să ocrotească şi nu să pedepsească; astfel, Gonea aprobă felul în care protejata lui, Margareta, s-a aranjat: „Parc-ai fi o ştrengăriţă de paisprezece ani... Aoleu, *bată-te noroacele, fată*, au să te soarbă fraierii, au să te soarbă...” (*Golanii*).

Culcuşul este un text impregnat de astfel de sintagme pitoreşti ce caracterizează limbajul declasaţilor: „*Fire-ai al dracului să fii*”, „*Aoleu, pieri-ţi-ar viţa şi sămânţa*”, „*O, mânca-te-ar ocna, hămesitule*”, „*Aoleu, mâncate-ar fript pungaşii, aoleu, putrezi-ţi-ar oasele printre zidurile puşcăriei!*”, „*Arde-te-ar pârjolul, hoţule şi găinarule, că-mi storci şi măduva din oase*”, „*Urâ-te-ar şi soarele, urâ-te-ar şi noaptea!*”. Ultima dintre imprecaţii primeşte o valoare expresivă deosebită, constituindu-se într-o invocare a astrelor construită simplu, dar având un înţeles atât de profund; sensul şi imaginea aduse de utilizarea acestei figuri de stil sunt extrem de sugestive. Blestemele sunt însoţite uneori de reacţii şi comportamente specifice lumii periferiei: „- Ptiu, *lovite-ar relele*, damblagiule! ţipă Cântăreanu, *sărind ca un nebun şi scuipând pe Neneciu între ochi*.”

Efectele de ordin estetic urmărite de scriitor sunt obţinute şi prin utilizarea altor figuri de stil precum comparaţia, epitetul sau repetiţia.

În nuvela *Culcuşul* sunt frecvente comparaţiile cu valoare expresivă necesare evocării şi caracterizării lumii hoţilor, figuri de stil care, în unele situaţii, dobândesc nuanţă metaforică: „se curăţă ca degetul”, „rămase uscat ca scândura”, „se curăţase ca o lămâie stoarsă” (a rămâne fără bani).

Unele comparaţii exprimă intensitatea instinctuală a sentimentelor şi a gesturilor, specifice acestor categorii sociale: „măcina grăbit ca iepurele” (mesteca), Didina „se învârti ca o sfârleză în jurul nucului”, „înghiţi grăbită, parcă-ar fi alungat-o tătarii”, „Cântăreanu, pufnind şi răcnind ca un taur aprins [...] o îmbrânci ca pe o cârpă netrebnică” (pe Didina), „vinele de pe tâmple i se îngroşară ca nişte lipitori hrănite de sânge” (*Culcuşul*); „sunt mai netot ca orice huidumă” (*Golanii*), iar altele pentru a sublinia trăsături fizice: ochii Didinei „se

[10] Gh. N. Dragomirescu, *Dicţionarul figurilor de stil*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1995, p.182

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

roşiră ca două sfecle fierte" (*Culcuşul*), iar ochii lui Aristică „scânteiau ca doi tăciuni aprinşi" (*Golanii*).

Din exemplele date, se poate constata că în construirea comparaţiilor scriitorul urmează modelul tip, adică substantiv/substantiv cu prepoziţie, majoritatea determinând verbele, iar în interiorul acestei figuri de stil, nu de puţine ori, apar determinări adjectivale (epitete).

Cearta sau bătaia sunt comportamente violente prezentate mai mult sau mai puţin explicit în ambele proze. Astfel, în *Culcuşul*, bătaia şi cearta dintre Didina şi Cântăreanu sunt redate prin folosirea unor comparaţii care accentuează nuanţa argotică a textelor: „căpăţâna Didinei bubuia ca o oală înfundată când atingea brujii de humă", „iar ochii îi ieşiră din orbite ca două cepe mari roşii", „rămase nemişcată ca un buştean", „femeia se zbătea sub loviturile lui ca o broască strivită în călcâi", „începea a fredona cu o voce de oală spartă". În *Golanii*, bătaia femeii de către protectorul său nu este descrisă explicit, ci prezentată ca fiind un fapt obişnuit şi frecvent al relaţiei cuplului Margareta – Gonea. Valoarea expresivă nu mai este dată de comparaţie, ci de repetiţie, figură de stil ce apare în lamentările Margaretei: „Iartă-mă, tăticule, iartă-mă!...", „Nu mă mai baţi, tăticule... nu mă mai baţi!...", „De ce nu mă mai baţi, tăticule, de ce nu mă torturezi?...".

Limbajul personajelor este adesea „împodobit" de către Rebreanu cu substantive (provenite din adjective) în vocativ, cu valoare de epitet; procedeul de conversiune gramaticală dă posibilitatea autorului să caracterizeze personajele şi, în acelaşi timp, să ofere contextului efecte expresive: *hămesitule*, *zănaticule*, *afurisitule*, *damblagiule* (*Culcuşul*); *mândro* (*Golanii*).

O menţiune aparte merită şi portretul personajelor, acestea fiind embleme ale lumii evocate în cele două naraţiuni. Portretele, ample şi pline de savoare sunt creionate în ton argotic, în consonanţă cu întreaga atmosferă a textelor. Reţinem pentru exemplificare portretul Margaretei din *Golanii*: „Era o fetişcană jigărită, cu faţa smeadă, bolnăvicioasă, pe care se citea durerea mută şi nehotărâtă a sufletelor pedepsite de Dumnezeu. Îmbrăcată c-o rochie neagră, scurtă, de sub care răsăreau două picioare mari, cu pulpele groase cât cofele, c-o bluză roşă-zinoberie, învăluită ca într-un sac cu un şorţ larg cum poartă fetiţele de şcoală, vedeai numaidecât că vrea să se facă mai tânără de cum este. Dar obrajii spoiţi c-un strat gros de pudră şi sulemenele, ochii stinşi, cu cearcănele vinete-negrii pe care nici dresurile nu le puteau ascunde, buzele cărnoase, muşcate şi vopsite cu carmin care păreau o pată de sânge pe o coală de hârtie, şi pălăria-beretă ţanţoşă, aninată peste claia castanie de păr străin ce-i împovăra capul, erau parcă urmele şi rezultatul celor douăzeci şi şapte de ani, care nu se mai puteau tăgădui". Orice amănunt scos din acest fragment ar clătina întreaga imagine. În realizarea portretului scriitorul apelează în primul rând la epitetul descriptiv, rolul acestuia fiind esenţial în surprinderea trăsăturilor personajului feminin. Imaginile sugerate de epitete sunt completate de comparaţii dure. Un astfel de portret tablou are şi un nume (titlu), Margareta - nume de floare, a cărei prezenţă în această lume decăzută este expresia ironiei amare a autorului.

Un alt exemplu elocvent îl reprezintă cugetările mai mult sau mai puţin ample din aceeaşi nuvelă, *Golanii*, din care rezultă portretul moral al proxenetului Gonea Bobocel, personajul cuprins de orgoliul filosofării. Descoperind adevărul dureros că a îmbătrânit, şi că va fi părăsit, el ţine Margaretei o lecţie de filosofie morală: „Eu ţi-am luat parale, dar în schimb te-am îmbrăcat, te-am hrănit, ţi-am cumpărat orice ţi-au poftit ochii şi inima... C-aşa

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

sunt eu, dragă, aşa e firea mea. Eu sunt îngrijitorul vostru. Trăiesc şi eu destul de bine şi fără muncă pe lângă voi, n-am ce zice, dar de ce să nu trăiesc şi eu bine şi nemuncit? Nu sunt şi eu om? Om sunt, frate, şi-mi place să umblu cu minciuna şi să lenevesc... Ce! În viaţă trebuie să fii deştept... Trebuie să ştii înşela viaţa, altmintelea e un adevărat iad pentru bietul om... Cu viaţa nu te poţi război, degeaba! Viaţa nu se lasă biruită de oameni, cel mult înşelată. Pentru aceia care izbutesc s-o înşele, ea e o glumă urâtă, pentru cei care se războiesc cu dânsa un şir neîntrerupt de durere... Bine, ştiu şi eu că odată ş-odată orice înşelăciune trebuie să iasă la iveală, dar poţi să ştii când o să fie asta? Cel ce a înşelat va fi strivit, da, dar oare nu e învins şi cel ce se războieşte?"

Folosirea argoului în nuvelele *Golanii* şi *Culcuşul*, coroborată cu analiza psihologică a unor tipuri umane din mediile periferice au contribuit şi ele la potenţarea receptării negative a criticii vremii (obişnuită cu literatura sămănătoristă şi poporanistă, moralizatoare şi calofilă), reacţie ce îl va urmări pe scriitor până în zilele noastre.

Sub aspectul ilustrat de cele două proze, Liviu Rebreanu redescoperă filonul de inspiraţie folosit de George Baronzi în *Misterele Bucureştilor* şi care, ulterior, va sta la baza unor opere devenite celebre în arealul nostru literar: *Maidanul cu dragoste* de George Mihail Zamfirescu, *Groapa* de Eugen Barbu sau *Travesti* de Mircea Cărtărescu.

Sursa literară

Rebreanu, Liviu. *Opere 2*, Text ales şi stabilit, note, comentarii şi variante de Niculae Gheran şi Nicolae Liu. Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968

Bibliografie critică

Baciu Got, Mioriţa. *Argoul românesc. Expresivitate şi abatere de la normă*. Bucureşti, Editura Corint, 2006
Dragomirescu, Gh. N. *Dicţionarul figurilor de stil*. Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1995
Iordan, Iorgu. *Stilistica limbii române*. Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1975
Iorga, Nicolae. *Istoria literaturii româneşti contemporane,* II, *În căutarea fondului* (1934), Ediţie îngrijită, note şi indici de Rodica Rotaru. Bucureşti, Editura Minerva, 1985
Papadima, Liviu. *Rebreanu versus Rebreanu*. În: *Liviu Rebreanu după un veac*, coordonator Mircea Zaciu. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985
Piru, Alexandru. *Liviu Rebreanu*. Bucureşti, Editura Tineretului, 1965
Rebreanu, Liviu. *Golanii. Nuvele şi schiţe*. Antologie, postfaţă şi cronologie de Niculae Gheran. Bucureşti, Editura Albatros, 1984

BDD-A23354 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)